

LAZIM'UL MEZHEB LEYSE Bİ MEZHEB

TEVHİDİN HAKİKATİ

Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz.Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız.O'nun hidayete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidayete erdiremez.

Şehadet ederim ki,Allah'tan başka ibadete layık hiçbir ilah yoktur.Ve yine şehadet ederim ki,Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) O'nun kulu ve rasulüdür.

Ehli sünnet nezdinde mukarrer bir kaidedir ki mezhebin lazımı yani gerektirdiği şeyler mezhebin kendisi değildir! (Lazım'ul mezheb leyse bi mezheb) Kişi ancak kendi mezhebinden sorumludur . Mezhebinin neticesinden, mealinden, varacağı noktadan sorumlu değildir. O yüzden bir kişiye senin sözün şunu gerektiriyor , senin sözünün neticesi şudur, senin sözün aslında şu anlama gelir diyerek küfür isnad edilemez hatta herhangi bir görüş isnad edilemez. Şimdi alimlerin bu konular hakkındaki sözlerini buraya nakletmek istiyorum:

İbn-i Hazm Rahimehullah şöyle der: "İnsanları sözlerinin te'vili ile yani sözlerinin gerektirdiği dolaylı manalar ile tekfir etmek yanlıştır. Çünkü bu , hasıma yapılan bir iftira ve söylemediğini ona söyletmek kabilindendir. Tehlikeli bir manaya gelebilecek sözü söylemiş bile olsa çelişkili bir durum meydana gelmiş olur. Çelişkili olan ve açık olmayan şey ise küfür değildir. Aksine, kişinin bu çelişkiyi kabul etmesi kendisi açısından iyidir. Çünkü küfürden kaçmış olur. Dolayısıyla doğru olan, kişinin ancak sözünün zahiri ile ve ifade ettiği açık akidesine binaen tekfir olunacağıdır . Kötü olan akidesini sözleri ile güzelleştirmeye çalışmasının kişiye bir faydası olmaz. Ancak o kişi hakkında verilen hüküm, o sözlere binaen olur." (El-Fasl, 3/ 294)

İbn Teymiye'ye Rahimehullah, kendisine, "Mezhebin gerektirdiği, bizzat mezhep midir?" diye sorulması üzerine şöyle cevap vermiştir:

"Şüphesiz kişinin mezhebinin gerektirdikleri, o kişi bunları yerine getirip kabullenmedikçe mezhep değildir. Kişi bunları inkar ve red etmiş ise, bu mezhebinin gerektirdiği bu dolaylı sonuçlar ile kendisini sorumlu tutmak yalan ve iftira olur. Söylediğinin veya yaptığının gerektirdiği dolaylı sonuç ve manaları kabul etmiyor ve uygulamıyor ise, bu kişi çelişkiye düşmüş olur. Ancak bu kişi çelişkiye düşmüş olmasına rağmen , sözlerinin gerektirdiği dolaylı sonuçlardan olan küfür ve küfür ihtimali olan şeyleri kabullenmeyebilir . Bazıları birtakım sözler söylemekte ve kendisinin bu sözlerin gerektirdiği dolaylı sonuçlara iltizam etmediğini bildiği halde, söylediği bu sözün bu sonuçlara iltizam ettiğini bilmemektedir. Mezhebin gerektirdiği , bizzat mezhep olmuş olsaydı, Allahu Teala'nın istiva veya başka sıfatları hakkında , bu sıfatların hakikat değil, mecaz olduğunu söyleyenlerin tümünün kafir olması gerekirdi.

Çünkü bu sözün gerektirdiği dolaylı olan sonuç, bu sıfatlardan hiçbirinin hakikat olmamasını gerektirir. Ancak bilmekteyiz ki bu sözü söyleyenlerin çoğu, söylediklerinin gerektirdiğini bilmemekte ve hatta bazıları hakikatin yaratılmışların hakikatlerinden başka bir şey olmadığını tevehhüm etmektedir.Bunlar hakikat ve mecaz tanımları hakkında cahildirler ve yaptıkları bu tanımlar dile ve şeriata iftira niteliğindedir." (Mecmu'ul-Feteva; 20/121)

Şeyhu'l-İslam İbn-i Teymiye Rahimehullah başka bir yerde de şöyle der:

"İnsanın söylediği sözün gerektirdiği dolaylı sonuç iki türlüdür: Birincisi; doğru olan sözün gerektirdiğidir ki kişinin buna iltizam etmesi gerekir. Çünkü doğrunun gerektirdiği de doğrudur. Açığa kavuşturulduğunda onu kabullenmekten imtina etmeyeceği halinden anlaşılıyorsa, sözünün gerektirdiğini kişiye izafe etmek caizdir.

İkincisi ise, kişinin doğru olmayan sözünün gerektirdiğidir ki böyle bir sözün gerektirdiği ile kişiyi sorumlu tutmak gerekmez. Çünkü böyle bir durumda olsa olsa kendi içinde çelişkiye düşmüş olur. Peygamberler dışında her alimin çelişkiye düşebileceği sabittir. Açığa kavuşturulduğunda kişinin onu kabullenmekten imtina etmeyeceği halinden anlaşılıyorsa, sözünün gerektirdiği kişiye izafe edilebilir. Ancak sözünün fasit olduğu kendisinde açık hale geldiğinde ona iltizam etmeyeceği belli olan kişiye, onu izafe etmek caiz olmaz. Çünkü böyle bir durumda kişi, kendisinin sorumlu tutulacağı bir sözü söylemiş olmasına rağmen, bu sözün fasit olduğundan ve gerektirdiği sonuçlardan habersizdir.

Bu açıklama insanların, mezhebin gerektirdiğinin, bizzat mezhep olup olmadığı konusundaki ihtilafıdır. Bu ihtilaf, bunlardan birisi üzerinde karar kılmalarından daha iyidir. Böylece söylediği açığa kavuşturulduktan sonra, sözünün gerektirdiği sonuçlardan razı olan kişiye bu sonuçlar izafe edilir. Ancak bu sonuçlardan razı değil ise, çelişkiye düşmüş olsa bile, bunlar o kişiye izafe edilmez." (Mecmuu'l-Fetava, 29/25-26)

Ebu İshak el-Şatıbi Rahimehullah (790 hicri), "el-İtisam" isimli kitabında şöyle der: "Alimlerden duyduğumuza göre muhakkik usül ehlinin mezhebi şudur: 'Meal yolu ile meydana gelen küfür, kişinin zahiri hali ile meydana gelen küfür gibi değildir.' Nasıl olsun ki! Kafir bile o meali şiddetle inkar etmekte ve kendisini bunun ile sorumlu tutan muhaliflerini reddetmektedir. Söylediğinin gerektirdiği mananın küfür olduğu kendisine açıklandığı zaman, hiçbir şekilde bu manayı kabul etmez." (El-İtisam, 2/292)

Sehavi, üstadı İbn-i Hacer'in şu görüşünü nakletmektedir: "Sözü açık küfür olan veya söylediği sözün gerektirdiği mananın küfür olduğu kendisine açıklandığında, bu manayı kabul eden kişi hakkında küfür ile hükmedilir. Ancak sözünün gerektirdiği manayı kabul etmeyip reddeden kişi hakkında, sözünün gerektirdiği mana küfür de olsa, küfrüne hükmedilmez." (Es-Sehavi, Fethu'l-Muğis, 1/334)

Bu hususta son olarak Şevkani'nin sözünü nakletmek istiyoruz:

Şevkani Rahimehullah şöyle der: "Bir şeyin gerektirdiği ile tekfir etmek, en büyük yanlışlardandır. Dinini tehlikeye atmak isteyen kişi, böyle bir yönteme başvurması halinde, kendi nefsinin cinayetini işlemiş olur." (Es-Seylu'l-Carrar, 4/580)

Alimlerin bu meselede daha çok sözleri vardır. Bu naklettiklerimiz aklı olan için yeter de artar. Alimlerin bu husustaki kavillerini tahkik edip anlayan bir kimse günümüzdeki dalalet fırkalarının bu haramı meşrulaştırma ve benzeri çoğu meselede mezhebin lazımıyla ve meal yoluyla tekfirden başka bir şey yapmadığını görür. Halbuki kişi ancak sahip olduğu akideden dolayı tekfir edilir. Kişinin söz ve fiilleri yorumlanarak sahip olmadığı bir akide ona izafe edilemez. Elbette ki bu söylediğimiz şey daha ziyade kapalı ve ihtimalli sözler hakkındadır. Bizatihi imanın aslını ortadan kaldıran açık küfür söz ve fiilleri işleyen veyahut da dinin zaruri olarak bilinen açık hükümlerini inkar eden kişiler ise kasıd ve niyetlerine bakılmaksızın tekfir edilirler.

Ve alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.